

„Vývoj“ jako kauzální dění / Kauzalita a reaktibilita (ve „vývoji“) / Reaktibilita a vývoj (x kauzální dění)

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2010](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2010](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 19. 1. 2010
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 19. 1. 2010

„Vývoj“ jako kauzální dění / Kauzalita a reaktibilita (ve „vývoji“) / Reaktibilita a vývoj (x kauzální dění)

Myšlenka „vývoje“ prošla a ještě nadále projde mnohými úpravami a změnami, ale jedno se zdá být zcela nepochybné, totiž že představuje obrovský nápor a přímo atak na myšlenku kauzality. Vývoj předpokládá, že nějaká událost má svůj začátek, v němž však ještě není celá událost předem jednoznačně rozvržena a dána, ale že také velice záleží na tom, jak se vše bude po onom začátku dít, budou-li okolnosti příznivé, nedojde-li k nějakým vnějším rušivým zásahům, ale nebude-li také další vývoj ohrožena nějakými vnitřními chybami a nedostatky. To neznamena, že všechny ony „fenomény“, na které bylo soustředěno kauzální myšlení, se nutně prokáží jako chybně viděné a falešně rozpoznané. „Úkazy“ a v jistém smyslu fenomény samy zůstanou zhruba takové, jaké byly až dosud pozorovány, jen budou nutně vykládány jinak než kauzálně (což ovšem jistě znamená, že to pak budou poněkud jiné fenomény). Větší důraz bude nutně kladen na tzv. druhotné (nebo „vedlejší“) „příčiny“ či spíše „podmínky“. Ale co to znamená? Rozlišení prvotních a druhotných „příčin“ samo nutně vede k postavení nové otázky, nového problému, totiž kdo nebo spíš co bude rozhodovat o tom, které z „daných“ okolností budou považovány za nezbytné druhotné příčiny, bez nichž by se prvotní příčiny vůbec nemohly uplatnit. Důraz tak nezbytně přejde z tzv. „kauzálního působení“ (prvotních příčin) na příslušné selektivní aktivity, schopné si vybrat správné „druhotné příčiny“, pokud budou k dispozici. Jinými slovy, důležitější než „působení“ nějakých příčin (ať už primárních nebo sekundárních) bude aktivita, která bude schopna „reagovat“ na některé okolnosti tak, že se to pak navenek bude jevit jako „aktivita“ (tedy „působení“) těch okolností. Celý tak zvaný „kauzální nexus“ bude nutno reinterpretovat jako nexus vzájemných reakcí (reaktibilit), tedy jako „reagenční nexus“.

(Písek, 100119-1.)